

se bo z bolnikom postopalo, kakor bo zapovedal. Veselo sta mu to obljubila Kurganov in Marja.

Še le drugi dan se je po težkem dvajset ur dolgem spanji nekoliko zavedel Ivan. Celó nič ni vedil, kaj in kako da se je bilo ž njim zgodilo, dokler mu k postelji pristopivši Kurganov ni ob kratkem naznanil, kaki nemili osodi bilo je sinoč zapadlo življenje njegovo. Ivan mu v znamenje najsrčniše zahvale molče stisne roko. Ko pa zavžije nekoliko jedi in pijače, zopet omedlí in popade ga huda groznica. Rana njegova, ki jo je bil dobil poleg Borodina, in ki še ni bila popolnoma prebolela, — za tem bojne težave, ki jih je prestal od onega časa: vse to je mnogo pripomoglo, da je Ivan — akoravno drugač zdrave in močne nature — le silno počasi okreval.

Kurganov in Marja stregla sta mu v bolezní ko brat in sestra. V treh nedeljah je Ivanu toliko bilo bolje, da je mogel sedeti v postelji; prvo njegovo opravilo zdaj je bilo, da je pisal mili materi in predragi Ivanki, naznanivši jima, kje da je in kako da mu je. — Željno je pričakoval odgovora; al pretekkel je mesec dni, pa odpisa le ni bilo. Potem je zopet pisal in sicer ta bart ne le materi in Ivanki, temoč tudi Blagajču, — al zastonj! ker tudi drugi mesec je pretekkel in pisma le še ni bilo od nikogar

Zdaj teče tretji mesec Ivan se je bil popolnoma ozdravil ter sklenil napotiti se proti domu. K temu gnala ga je deloma ljubezen do svojih ljubih, deloma pa neka skrivna moč, ktere si nikakor tolmačiti ni mogel. Dozdevalo se mu je, kakor bi vsa njegova prihodnja sreča odvisela od urnega odhoda. Težko je bilo sicer Ivanu pri srcu, kadar je pomislil, da treba se bo kmali ločiti iz kroga svojih novih prijatlov. Zdelo se mu je tũ kakor domá, zlasti zato, ker je tũ vladal tisti patrijarhalni duh, kakor v njegovi domovini; tista gostoljubnost in srčnost, skoraj ravno tisti običaji in vrh vsega sorodni jezik, ktere ga se je bil v kratkem času popolnoma navadil in kateri mu je zastran krepkosti in miloglasja razun maternega bolj dopadel kakor vsi drugi, ki jih je govoril. Vse to je sicer Ivanu delalo nekako otožnega duha; al kaj je hotel? Prej ali pozneje treba je bilo ločiti se in iti tje, kamor so ga gnale najiskrenejše zaveze.

Dan odhoda Ivanovega nastopi. Bilo je 28. februarja 1813. Kurganov pokliče enega zmed svojih podložnikov, zvestega, zraven pa zvitega mužika (kmeta) ter mu reče, da mora odpeljati nekega gospoda celó tje čez mejo rusko-poljsko. Kurganov potem zanesljivemu mužiku tiho razodene, kdo in kaj je prav za prav Ivan ter mu priporoča največo pozornost v tem, da mu prijatla srečno pripelje do odločenega kraja. Mužik mu s kimanjem glave odgovarja, češ, da je razumel gospoda svojega popolnoma in da bo storil, kakor želi. Zakaj je Kurganov tako postopal, ni bilo brez vzroka; ako bi bil Ivan v oni dõbi kakor francozsk častnik sam skoz Rusko potoval, brez milosti bi ga bil še vedno na Francoze srditi narod prej ali poslej pobil.

Kmali pride mužik s svojimi sanmi in s hitrima konjičema, prinese seboj popolno obleko kmetiško za Ivana, da namreč preoblečen bolj varno ž njim potovati more. Kurganovu kaj tacega še na um ni prišlo, zato pohvalil je zvitega seljaka pred Ivanom rekoč: „cigana nadnet žid, žida obmanet ruskoj mužik, a už ruskago to mužika sam čert ne provedet.“

Kakor ločijo se bratje, ktere je rodila ena in tista mati, tako slovili so se Kurganov, Marja in Hlestakov od Ivana.

„Zdravstvuj!“ „zdravstvuj!“ bile so poslednje besede, ki so si prijatli še iz daljave klicali

eden drugemu, z belimi rutami vihraje si srčno slovó, dokler Ivana — zdaj v ruskega mužika spremenjenega — ne zakrije bližnji log. (Dal. prih.)

Kratkočasno berilo.

Arabski pregovori.

Dva se nikdar ne nasitita: ta, ki resnice, in uni, ki bogastva išče.

Ljubezen ljudstva je bolja, kot čast vojaška.

Kdor ti nosi veliko novic v hišo, iznosi ti tudi veliko novic iz hiše.

Nepotrpežljivost v trpljenji je huja kot trpljenje samo na sebi.

Potrpežljivost nosi ključ do veselja, nepotrpežljivost do kesa.

Ako je tvoj prijatelj iz medú, ne povži ga na enkrat; utegne ti še drugokrat koristiti.

Kdor se na vozu tolažbe vozi, ima revščino za tovarša.

Iz šesterih reči se norec v hipu spozná: on se jezi brez vzroka, govori nepotrebne kvante, vsakemu zaupa, se preseljuje brez potrebe, se poteguje za reči, ki mu nič mar niso, in ne vé prijatla ločiti od sovražnika.

Dopisi.

Iz Zagreba 6. julija. ☉ — Svečanost sv. Cirila in Metoda smo obavili vredno in prav po slovansko veličanstveno. V saboto večer se je zbral ves odlični svet v národnem kazališču, da se vdeleži sjajnega koncerta, priredjenega po tukajšnjem zemaljskem glasbenem zavodu. Vsi prostori so bili tako rekoč natlačeni; v ložah je bil venec najlepših zagrebških lepotic v narodnem odelu; vidili smo v loži tudi iz daljne Rusije tri gospode profesorje: Trajanskega iz Kazana, Jarockega iz Kieva in Potembnja iz Harkova, pa Čeha gosp. prof. K. Ko je presv. ban bar. Šokčević z grofom Jurjem Jelačićem vstopil, ga je pozdravil orkester, sastoječ iz vojničke bande in množine diletantov. Prvi čin iz domače opere „Porin“ od Lisinskega je občinstvo do uzhičenja ganil; razun tega so se najbolje obnesle gospodične Mihićeva in Malingerova v petji, Prešernova pa v deklamaciji. Zapeli so pevci tudi slovenski zbor „Naprej“. Malo da ne vse komade so morali opetovati, zato je trpela svečanost v kazališču od pol osme do enajste ure. V nedeljo jutro ob štirih so na novem trgu 101-krat vstrelili in vojaška godba je po mestu budila prebivavce z narodnimi davorijami. Ob 9. je bila vélika sv. maša v stolni cerkvi. Kardinal sam jo je služil v največem ornatu. Dva kanonika sta pela v domačem jeziku epistel in evangeli. Na koru se je tudi pevalo v domačem jeziku. Gospod ban in vse civilne in vojaške oblasti so bile v sjajnih uniformah v cerkvi. Blizo 40 pravnikov zagrebske pravoslavne akademije je imelo z golimi sablami v rokah in kalpaki na glavah častno stražo v sanktuarji in belo oblečene device so držale venec. Ljudstva je bilo toliko privrelo, da je imela vélika cerkev premalo prostora. — Pri obedu v dvorani tukajšne gradjanske streljane so se glasile razne in zlo navdušene zdravice; začele so se z napitnico v slavo slov. apostolov Cirila in Metoda, dobrotnikov vseh Slovanov, ki jo je napil svetli véliki župan Ivan Kukuljević-Sakcinski. Naš gosp. Matija Majar, ki je prišel iz Koroške k svečanosti, se je zahvalil za napitnico Slovencom in je govor svoj zaključil s „živili Hrvati!“ kterim besedam je sledil obči klic „živili Slovenci!“ Prišli so iz raznih krajev pozdravi, tudi iz čitavnice ljubljanske in mariborske. — Popoldan in zvečer je bila ljudska svečanost v nadškofovem vilensko razsvitljenem perivoju Maksimiru. Zagreb

se je bil preselil v Maksimir — vse se je trlo ljudstva vseh stanov. Mnogo je bilo kmečkih ljudi iz okolice, ki so na raznih krajih perivoja popevali in plesali. Delilo se jim je zastoj vina, kruha in mesa. Pri vходу v perivoj godla je vojaška godba, na otoku razsvitljenega jezera je popevalo društvo „Kolo“ in umetni ogenj je razsvitljal obale. Pevsko društvo zemeljskega zavoda je pelo na visokem, tudi razsvitljenem kiosku. Po jezeru se je gospoda vozila v razsvitljenih ladjicah. Tudi svetli kardinal Juri Haulik in ban Šokčević sta se udeležila do pozne noči veselice v Maksimiru. Ob desetih je bil napovedan ples v dvorani maksimirske gostivnice, pa se je bilo podlepilo, ker g. pravniki niso hteli plesati. O polnoči je bila dvorana prazna, ker so skoro vse gospe in gospodične s pravniki odšle. V Maksimiru so imeli g. pravniki paziti na red. Bili so vsi in forma publica v narodni obleki, opasani s sablami in kosmatimi kalpaki po starem običaji, in uzdržali so tisoče ljudi v najlepšem redu in miru — dalo se je opraviti vse brez policajev. — Nadjali smo se, da bo prišlo kaj več Slovincov na dan sv. Cirila in Metoda v Zagreb, pa razun g. Majarja je bil le še en gimnazijalec iz Maribora, potem pa dr. Simandl iz Samobora in g. Zarnik iz Lužnice, ki je pa skoro vsak teden tukaj. Trgovec M. Krešič je dal napraviti svetinje za uspomenico sv. apostolov Cirila in Metoda, in razprodal jih je v enem dnevu nad 3000. Odbor te veliko lepe svečanosti je izdal prekrasno knjigo pod naslovom: „Tisučnica slovjskih apostolov sv. Cirila i Metoda“, ktera obsega veleučene in zanimive sestavke, to je: „uvod Iv. Kukuljevičev, — sveta priča o solunkoj brači, slov. apost. sv. Cirilu i Metodu; izpevao Ivan Trnski, — slavjanski dioskuri od P. P., — Kujževan rad sv. Cirila i Metoda od dr. Fr. Račkoga, — Evangelije u slov. prievodu od V. Jagića, — Služba sv. Cirila i Metoda, priobčil profesor M. Mesić z glagolitiškimi pismeni. Darila se je ta krasno vezana knjiga pričujočim gostom.

Iz Šmarske dekanije na Štaj. 12. julija. † — Danes smo sklenili osemdnevno slovesno obhajilo tisočletnice sv. apostolov slovenskih Cirila in Metoda. Veselo je bilo slišati, kako se je 4. julija zvečer pri vseh cerkvah zvonilo in vernemu ljudstvu sveti čas oznanoval. V nedeljo 5. julija je bila v vsaki farni cerkvi slovesna peta maša in ljudstvu se je razlagalo življenje teh svetih mož pri pridigah in oznanili odpustki. Skoz celi teden so bile s sv. blagoslovom maše, pri katerih se je pela pesem o sv. Cirilu in Metodu. Dasiravno je ta teden obilo dela bilo na polji in se žetva ravno začela, so vendar cerkve vsaki dan polne bile, in tudi sakramenta sv. pokore in rešnjega telesa so verni farmanje in farmance obilno prijemali. Ljudstvo je z veseljem kupovalo podobe svetnikov; škoda le, da si ni vsaka farna cerkev omislila večje slike sv. naših apostolov. Ker skoro pri vsaki cerkvi je bratovščina sv. Cirila in Metoda, bi si jo družniki in družnice lahko spravile. Kolikor je nam znano, v šmarski dekanii edina šentjurska in poniklanska cerkva imate sliko sv. Cirila in Metoda. Za šentjursko cerkev je napravil sliko ljubljanski slikar gospod Kurc žl. Goldenstein. V oblakih se vidi sv. Mohor in z veselim obličjem gleda na sv. Cirila in Metoda, ktera sta seme Božje, ki je sv. Mohor prvi pri Slovencih vsjal, osemsto let za njim, zopet obrodovitila in oživila. Sv. Ciril kleče kaže ljudstvu bukve sv. pisma. Črke na listih so cirilske. Zraven njega stoji brat njegov sv. Metod, in ima nogo vprto na raztrešenem maliku Radegostu. Angeljček iz nebes leté njima prinaša palmo večne slave. Kakor čujemo, je g. Goldenstein pripravljen malo posnemo (po 50. kr. eno) napraviti, ako se potrebno število naročevavcev oglasi.

Vredno bi bilo, da bi se takošne sličice dajale šolski mladosti za darila na koncu šolskega leta in pospeševale bratovščine sv. Mohora in Cirilo-Metoda.

Krona vseh slovesnost pa je bila gotovo v celi lavantski škofii v četrtek 9. julija na Ponikvi.

(Kon. prih.)

Iz Slov. Bistrice 10. julija. V. — Od vseh cerkev naše slovenske škofije donijo zvonovi in nam naznanjajo tisočletni god naših slovenskih apostelnov. Pri nas pa je ta slovesnost posebno imenitna bila, kajti zbrali so se naši domoljubni gosp. pevci, in peli so 5. julija v veliki farni cerkvi prekrasno Miklosič-evo slovensko mašo. Zdaj lahko, zdaj krepko so se razlegali in veličastno doneli sladki glasovi v milem našem narodnem jeziku, in vsa ginjena je poslušala zbrana množina umetno petje naših jako in dobro izurjenih gosp. pevcov. — Tudi mi se že pripravljamo za narodno svečanost, ki se bode 3. avgusta v Mariboru obhajala. Nabirali smo denarjev in že oddali blizo 60 gld. čitavničnemu za to slovesnost zbranemu odboru, zares lep donesek iz krajev, po katerih še pred malo časom od narodnega življenja ni bilo ne duha ne sluha. Naši gosp. pevci, ki so nam sv. mašo tako izvrstno peli, začeli so se že vaditi pesmi, ki se bode pela 3. avgusta. Njih vodja je iskreni domoljub, vrli učitelj gosp. J. Kranjc, v muziki skoz in skoz zveden. Njegovemu trudu in njegovi potrpežljivosti gré hvala, da naš pevski zbor je v petji tako dobro vajen, da se mu nobene kritike ni treba bati. Ako Bog dá, skazal se bo 3. avgusta v Mariboru, pa ne samo da bode pri zborih pomagal, on tudi sam za-se misli nektere čveterospeve zapeti. Pa ne le v mestu se pripravljamo na ta dan, tudi po celem okraji na kmete razposlale so se povabila v obilem številu, in od vseh strani se sliši, da tudi iz kmetov jih ta dan mnogo v Maribor pride. Naj bi se vendar po vseh slovenskih krajih razglasila in posvetila važnost te svečanosti. Naj pomislimo, da tisočletnica v Mariboru ni samo slovesnost tamošnje čitavnice, ampak za vès narod naš napravljena, da se zategadel imamo udeležiti Slovenci iz vseh krajev, posebno pa iz spodnjega Štajarskega. Veselimo se že srčno 3. avgusta v Mariboru, kjer se bode narodna svečanost gotovo spodobno in dostojno veličastnemu spominu obhajala. Naj le vsak domorodec svojo dolžnost stori! — Za osnovatelje k slovenski matici je tudi tukaj že več gospodov dostopilo. Podpisi se še nabirajo in se vam bodo ob svojem času poslali. Sicer pa bi vsi radi vedili, kaj se dela v tej prevažni stvari, in zakaj da se tako dolgo ne napravi začasni odbor, ki bi vso reč v svoje roke vzel.*) Ne bodimo zaspani! Čas hiti; omika se širi med vsemi narodi; skrbimo, da ne zaostanemo Slovenci.

Iz Materije v Primorskem 3. julija. — Letina dozdej tu prav dobro kaže, sená je obilno in tudi pšenica, rež in oves, če Bog hude ure ne pošlje, obeta veliko snopa in plenjatega zrna. Živinska kuga je od pretečenega torca sém popolnoma jenjala, pa še manj živine bilo bi pocrkalo, če ne bi bila grda trma nekterih zarobljencev višim ukazom na skrivnem vkljub delala. Take ljudi v njih prid podučevati je bob v steno metati ali pa zamorca do belega opirati, toliko več so pa nagnjeni vražam. O tem sledeča prigodba. Zadnje pretečeno saboto, nedeljo, pondeljek, torek in sredo — celih pet dni — je pod vodstvom dveh tržaških judov več možkih iz raznih sosesk v neki jami blizo Gradišča „zaklad (šac)“ kopalo. Gorele so jim pri omenjenem opravilu, kakor neki mož spričuje, ki se je bil nalašč tjè podal, tri voščene in štiri lojene sveče,

*) Začasnemu odboru se mora vendar že podati saj dobro izdelan načrt matičnih pravil. Ta se izdeluje zdaj; to pa prizadeva dela.

med tem je en jud zmiraj nekaj iz svojih knjig žlebudral in bedakom trdil, da bo gotovo hudirja primoral, da jim zaželjeni in obilni zaklad izroči. Pa vès ta „hokuspokus“ je bil le gola sleparija, ki je sleparjem žepe polnila, kmečkim bedakom pa mošnjice praznila. Najlepša pa je bila pri tem vražnem delu ta, da je neki župan, namesti da bi bil, kakor se spodobi, kantonski gosposki to sleparijo sporočil, se je je še sam udeležil. Čast mu bodi! — Vi pa, drage „Novice!“ zarisajte to vražje ponašanje v svoje — črne bukve.

Iz Sežane poleg Trsta. Ako si bil, dragi bravec, kadaj v Trstu, naj si je zavoljo kupčije ali radovednosti primorsko mesto in jadransko morje viditi, kaj si pač mislil in želel, ko si potnega obraza po trdem Krasu koračil? Gotovo v hladni senci košatega drevesa se opočiti, — gotovo pri bistrem viru si žejo otolažiti. Pa namesti košatega drevesa našel si le kak pritlikovec, namesti šumečega vira mlako polno mrčesov ali vodnjak slabe kapnice. Gotovo si si mislil: ubogi ljudje, da še požirka dobre vode nimate in ste primorani s tako kalužo zadovoljnim biti! Res dobra voda je neskončna dobrota človeku in živini. Tako se je skoraj po vsem Krasu, najhujše pa v Sežani godilo, kjer so mogli ljudje po 3—4 ure daleč v suši si vode privraževati. Dolgo časa premišljuje gosp. Dragotin Polaj, kako bi se moglo pomagati tej potrebi. Naposled sklene, društvo južne železnice prositi, naj privoli, v namenjeni občni vodnjak vode iz železnice napeljati. Al pri vsaki občni koristni napravi ne manjka nasprotnikov in podpihovavcov. Vendar pri vsem tem neutrudljivi in za občni korist uneti gosp. župan pripravi z lastnimi pa tudi velikimi stroški ne le obilno vode, pa tudi najboljšo celega Krasa nakloni vsi Sežani. Slaven spomin ste si blagi gospod župan s to napravo v Sežani postavili; potomci naši Vas bodo še hvaležno za to blagoslovili!

Iz Postojne. (Konec.) — Kar se nam je uni dan očitalo, da nimamo še nobenega slovenskega popisa postojnske jame, ni imelo popolnega vzroka; že je tudi tak popis odmenjen bil, pa vsega ni mogoče ob enem. Letos se je bolj popoln naredil nemški popis, in izdal tudi italijanski; če se komu to napak zdi, naj pomni, da v nekterih potrebah se ptujcom tudi drugod poprej streže kot domačinom. K letu upamo, da tudi slovenski popis naše jame ne bo se več pogrešal. — V prejšnjem dopisu sem omenil, da za notranjske ukaželjne mladenče se nahaja premalo podpore, če so revnega stanú; vendar pred kratkim se nam je oznanilo ustanovilo za dijaka kake gimnazije, ki je rojen na Notranjskem, in sicer od strani, ki bi ne bil kdo mislil. Gospod France Šabac, ki je v mladih dneh živel na Kranjskem in je podporo našel pri premožni dobrodelni hiši, je pa umrl leta 1858 v Gradcu, on je iz hvaležnega spomina na vžito dobroto zapustil metalčno obligacijo za 1000 gold.; da bi iz obresti vsako leto dobival po 50 gold. priden dijak, ki je rojen na Notranjskem ali v nekdanjem postojnskem okrožji, pravica dijaka izbrati za ta dobrotni vžitek, pa je izročena postojnskemu dekanu. To je nekak začetek, utegne za tem še kaj priti. Slišal sem premožnega gospoda iz teh strani domačega, da ima tudi namen, pred ali potlej napraviti nekaj dijaških ustanov; dobro bi bilo, da bi ta gospod ne odkladal dolgo dobrega namena; več dá, kdor hitreje dá. — Ker govorim o šolskih dobrotnikih, ne gré molčati o dobrotnem oskrbniku ali krajnem nadzorniku postojnske glavne šole; to je gosp. Andrej Gottsberger, tukajšni lekarnik. Njemu je bila šola vedno pri srcu, čeravno je bil za nekaj časa odstopil od njenega oskrbnitva; njegovo dobrotno podpiranje je zlasti pripomoglo, da se je dekliška šola že to leto začela. Tudi pri drevesni šoli je on dober pomočnik, kot je sploh prijatelj šolske mal-

dosti; to je kazala tudi veselica, ki jo je uni dan v spomin sv. Alojzija na prostoru drevesne šole bil napravil pridnim učencem in učenkam.

Podsoviški.

Iz Semiške dekanije 6. jul. A. J. — Pred malo časom so dobili v Dragatuš nove orgle, ktere so bile 28. junija dodelane, poskušene in posvečene. Vsi glasovi prav lepo pojejo, zlasti pa posavna hvali svojega deleč znanega mojstra Franceta Dev-a, ljubljanskega orglarja, kateri zopet zasluži očitno pohvaljen biti. Očitna pohvala in čast pa tudi vsem farmanom, kateri so si, dasiravno so revni, tako lepe orgle napravili, posebno pa bivšemu ondašnjemu župniku gosp. Janezu Suller-ju, ki so si pri tej reči jako veliko prizadevali.

Iz Rakovnika 3. jul. D. Ž. — Letošnja letina nam obeta jako obilno žetev; žita so tako lepe, kakor že dolgo niso bile. Posamesno ječmenovo klasje sem štel in naštel sem v enem klasu do 48 zrn; večidel ga že mlatijo. Rèž in pšenica ste tudi posebno plodovitnega klasja, in obetate, če nas kaka huda ura ne zadene, bi rekel najmanj deseterega povračila. Trta je lepo odcvetela in grojzd pri grojzdu nam obeta, da se bodo tudi vinogradi z bogato trgatvo hvalili, ako Bog čez nas kake uime ne pošlje, in v malo trenutkih naše nade ne podere. Sená smo še precej nakosili in ni se bati, da bi se nam taka godila, kakor madjarskim posestnikom, da bi namreč živino od hiše poditi mogli zavolj pomanjkanja krme. Se vé, da nam Božja roka lahko strašno govejo kugoposlje, potem bi imeli mnogo klaje pa malo živine. Pa hvala Bogu, dosedaj še ni duha ne sluha od te strašne morivke pri nas. Tudi sočivje dosti dobro kaže. Edina naša skrb bo tedaj ajda, podlaga slovenskega kmeta, ktero bomo začeli valje po strneni žetvi sejati; Bog daj o setvi saj nekoliko dežja. — Povedati vam moram tudi, da imamo v naši okolici pridne gojitelje sviloprejk, ktere so se letos posebno dobro obnesle. Najizvrstnejši med njimi je pa domoljubni gosp. grof Barbo; seme njegovih sviloprejk na Laškem posebno obrajtajo. Mešičkov ali kokonov je letos še nekaj čez tri cente pridelal. Krme ima obilno in dobre, da še druge svilorejce ž njo zaklada. Ker misli prihodnje leto 1864 rejo sviloprejk na svoji grajščini na Dobu še bolj razširiti, bo po domačih časnikih naznanil, in ob času krmljenja svilnih črvičev tri ali štiri pridne kmetiške fante v šolo vzel, jih praktično sviloprejke rediti učil, in jim za čas reje hrano (košto) dajal, in tako djansko pomagal, da se ta za našo deželo tako koristna reja sviloprejk, kolikor toliko na višo stopnjo povzdigne. Slava vrlemu gosp. grofu za tako ljudoljubno in blago misel! — Tedaj pa še eno žalostno novico, ktera se je te dni na nekem klancu med Zatičino in Št. Vidom pripetila. Vozaril je neki voznik iz Škarlevega domá sol iz Trsta. Mož na svojem vozu sladko zaspí, in ne misli, da je na dolenski cesti, kjer je obilo majhnih in večih klancov. Naenkrat zasliši strašen ropot, in joj! voz se drví ko blisk po nekem strmem klancu navzdol, podere in zmečka v hipu oba sprednja konja, tudi mož se z voza prekucne, bil je pa vendar tako srečen, da je še o pravem času odskočil. — Škoda mu je najmanj 500 gold., ker oba konja sta bila mlada in posebno dobrega plemena.

Iz Višnjegore. Zadela je tudi grozna nesreča že od nekdej revno višnjagorsko faro. Potolkla je toča vse čisto popolnoma, 4. dan tega mesca med 4. in 5. uro popoldne. Privlečejo se od večera sivočrni oblaki, kateri se sučejo in premikajo zdaj sèm zdaj tjè, že smo mislili, da se nas bo hudo vreme ognilo, kar pritisne savska burja, zmede oblake, ker začne padati redka pa posebno debela toča, ktera pa kmali pojenja, mislili smo, da s tem je izpustila pri nas svojo togoto. Kmalí pa začne

grmeti, šumeti in treskati, toča vdari spet tako debela in tudi drobneja, tolče, mlati tako neusmiljeno, tako, da popolnoma pokončani so ne le samo žita, ampak tudi vsi drugi sadeži in sadje. V Višnjigori ni nobene strehe brez škode ostalo. Blizo Zatične je trešilo v neko poslopje, katero je naglo pogorelo. Višnjagorski.

Iz Ljubljane. (Svečanost o dvajsetletnici „Novic“.) *) Čitatelji našega vrlega „Naprej-a“ vejo, da rodoljubni g. Miroslav Vilhar je izprožil misel, naj se gosp. dr. Bleiweisu v spomin 20letnega vredovanja „Novic“ izroči spominek. Misel njegova ni ostala prazna ideja; kmali se začno stekati dnarni doneski in ustanovi se odbor iz 8 domoljubov, kateri zedinjeni z g. Vilharjem dovršijo to idejo, in — kakor spominek kaže — tako izvrstno lepo, da le en glas je o krasni ideji, mojstrsko izpeljani. Da pa pri tej priliki se tudi slovstvo naše obogati z novim plodom „slovenskega uma in dlana“, je odbor sklenil, naj se izdá tudi knjiga spomenica (album), za katero je g. Vilhar že mnogo lepega gradiva nabral, ki ga bo vredil naš g. Levstik, s katerim se pač moremo ponašati, da tira kolo slovenske slovnice vrlo naprej.

Naj popišem zdaj enmalo bolj na drobno krasni spominek, kateri bi se res odlikoval v vsaki razstavi.

Ves krasni tintnik je iz debelega srebra, na štiri ogle delan, samo, da je pri straneh zavkrožen in zadej precej daljše memo spredaj, stoječ na štirih, pod-se zasuknjenih nogah, da je $2\frac{1}{4}$ palca visočine od tal, na ktere postaviš tintnik, pa do njegove, mizi podobne ravnote. Na vsaki nogi se bliska po šest, od zgorej doli čedalje manjših rubinov, nad katerimi so grbi, pozlačeni, in sicer: štajarski, koroški, primorski in goriški; kranjski pozlačeni grb je pa spredaj, v sredi prednje dolžave; držite ga podobi dveh sedečih genij od katerih se razprostirajo lepe arabeske ob robu vsega tintnika. Na tintnikovi planjavi sti dve školjkama podobni, pozlačeni, do 4 palce široki in tudi enoliko dolgi globeli za sipo; za vsako globelo pa stoji srebrn stebriček, $\frac{5}{8}$ palca visok, zavrezan, da se va-nja lahko položi peró. Zadej na tintniku v sredi zadnje dolžave na $1\frac{1}{3}$ dolzem stalu sedi iz srebra ulita, čisto bela, 5 palcev visoka Slovenija, v desnici držeč sulico, z levico opirajoč se na pozlačeno pismo, na katerem so vrezane besede: „V spomin dvajsetletnega vredovanja „Novic“ Slovenci na Kranjskem dr. Janezu Bleiweisu 5. julija 1863.“ Na vsaki strani Slovenije so zopet lepe arabeske in potem na vsacem oglu ena steklena, rudeča, 2 palca visoka posoda na osem robov. Ti dve posodi stojite vsaka v svoji, tudi osmorobni globeli, ki je okrožena s srebrno, palca visoko ograjo, in imate vsaka svoj srebrn, tesno zapirajoč, lepo okrašen, stolpu podoben, $2\frac{1}{4}$ palca visok pokrov. Tintnik je spredaj od noge do noge 11 palcev dolg, na sredi ima $11\frac{1}{2}$ palcev dolžave, od zadej pa od noge do noge 13 palcev, in širok je 9 palcev. Pero je dolgo vse skup 8 palcov, in ima držalo iz lepe slovnove kosti, po kateri se ovija izrezano lavorjevo perje z jagodami. Na zgornjem koncu je srebrna, špičasta kapica, pod katero je 6 lepih, okoli držala se vrstečih rubinov; tudi zdolej se blisketa 6 rubinov prav nad srebrno tuljavo, v katero je vtaknjeno pero iz zlata narejeno z ostjo demantovo. Naredil je gospod Jožef

Walter v Schwäbisch-Gmündu to okusno, res mojstrovsko delo, kateremu se čudi vsak, kdor ga je vidil.

5. dan julija je bil odločen, da se gosp. doktorju izroči spominek, in sicer v čitavnici s slovesno „besedo.“ Čeravno je kazal gorkomer še na večer čez 20 stopinj toplote, bila je vendar dvorana tako polna, da se je vse trlo; snidla se je iz Ljubljane in okolice ljubljanske, pa tudi od bolj oddaljenih krajev množica obila domorodcev in domorodkinj mnogih stanov, tudi kmetiških gospodarjev iz okolice cerkniške; celó četvero poslancev je prišlo iz Tržaškega, izmed katerih je bil g. Jan. Naberger iz Proseka govornik. Poveljali pa so slovesnost nocojšno še posebno telegrami iz Českega od gg. Palackega in Rieger-a, iz Zagreba, Dunaja, Trsta, Gorice in Celja in sestavek „Pozorov“, ki ga je od konca do kraja zboru prav navdušeno bral ljubljani naš gospod dr. Etbin Costa.

Predno predsednika namestnik, visokospoštovani gospod prof. dr. Vončina izroči dr. Bleiweis-u spominek, nagovori ga z besedami, ki prišle iz srca so segle vsem v srca, tako-le:

„Blagi gospod doktor! Dvajset let je preteklo, kar ste se lotili slovenskega peresa z blagim namenom spijoče moči buditi in zbirati razkropljene, da bi tako z združenimi močmi v občni prid svojega naroda obračali obile izkušnje na obširnem polji kmetijstva, na polji gospodarstva in obrtnosti, pa tudi skrbeli za omiko milega maternega jezika. In če o prvi stopinji na polji tako važnega in zanimljivega početja svojih oči niste mogli obrniti brez vse skrbi v megleno prihodnost, kako pač vam mora srce igrati in kipéti polno čistega veselja, ko zdanji čas, ko se današnji dan ozrete v jasno dvajsetletno minulosť! Koliko lepega in druzega blaga, ne samo za domače, ampak tudi za unanje, za splošno gospodarstvo in obrtnost, koliko lepega blaga za zgodovino, za jezikoslovstvo in lepoznanstvo, za slovensko književnost sploh se je v dvajsetih letih nanese in nabralo v „Novice“, kar ostane naloženo in shranjeno v predalih tega narodnega hrama za vse prihodnje čase! Pa Vi niste samo postavili hrama v prid in povzdigo domače vsakoršne omike in izobraženosti v svojih „Novicah“ slovenskemu narodu, ampak sezidali ste tudi z „Novicami“ ognjišče v ohranitev, povzdigo in oliko narodnega duha, v ohranitev goreče ljubezni do ljube domovine. Sami popolnoma zvesti in udani svojemu narodu, sami vsi navdušeni od ljubezni do svoje domovine ste vi, častiti gospod doktor, s svojimi „Novicami“ bili narodu vodnik v dvomnih, viharnih časih, ter ste tako skrbno in previdno, kakor srčno in neprestrašeno odvrčevali vse napade in nevihte, in neutrudno skrbeli, da ni ugasnil ogenj tiste prave čiste ljubezni do domačega, narodnega duha in življenja, ktera s tem, da svoje ljubi, varuje in brani, tudi, kar je tujega, vedno spoštuje toliko, kolikor je samo na sebi spoštovanja vredno. Zato Vam je pa tudi gotova ljubezen, hvaležnost in udanost slovenskega naroda, kateri, da si te hvaležne ljubezni tako šumeče ne razglasuje in je v djanji primerno razodeti ne more, vendar dobro vé in čuti, koliko njemu, koliko domovini veljá imé — Bleiweis. Po vsej pravici tedaj smete polni veselja, polni hvaležnosti do Boga s svojimi „Novicami“ v eden in dvajseti tečaj prestopiti; po vsej pravici se tega vašega veselja želé udeležiti nekteri izmed tistih rodoljubov in vaših prijatlov, kateri vaše previdno in doslednje ravnanje prav zato še posebno cenijo, ko dobro znajo, da zvestoba — zvestoba do Boga in do cesarja, zvestoba veri in državi — doslej Slovincu ne gane, dasitudi hrast se omaja in hrib, dokler Slovenec zares Slovenec ostane, dokler se on ne izneveri niti maternemu jeziku niti narodnosti sploh. Da bi Vam ti vaši prijatli in rodoljubi svoje hvaležno ve-

*) Ko so „Novice“ v poslednjem svojem listu izrekle zahvalo za preveliko čast, ki se jim je skazala 5. dne t. m., so obljubile kaj več povedati o tem dnevu, ki jim je veličasten zgodovinsk dan. Naprosilo je tedaj vredništvo druzega prijatla, naj popiše to večernico čisto objektivno, kakor se spodobi listu, kterege je zadevala slovesnost, in pové brez vsega druzega, le kar se je godilo, kolikor mogoče, na kratko, in kdo je začetnik bil nam neprecenljivega spomina. Vred.

selje in svoje spoštovanje nekoliko vsaj v djanji očitno pokazali, Vam poklanjajo sicer majhno ali pomenljivo darilo, katero prav danes, ko se oči katoliško-slovanskega sveta proti tisočletnemu krščanskemu Velehradu obračajo, v njih imenu Vam izročiti je meni častna in vesela naloga. Naj Vam tedaj to srebrno pisno orodje s zlatim peresom, katero prejeti in ohraniti blagovolite, ostane zmirom živo izpričevanje tiste goreče želje, ki jo vsi globoko čutimo, želje namreč, da bi obrodilo Vaše, v preteklih dvajsetih letih toliko rodovitno pero še dalje tudi v čast Božjo, v blagost naše mogočne Avstrije, in v duševni in materialni prid slovenskega naroda obilo obilo blagá, katero se ne more plačati po svoji pravi vrednosti niti s srebrom niti z zlatom. Bog Vas ohrani še mnogo let krepostnega na duši in telesu, Bog daj, da kakor danes, tako tudi v prihodnji, o drugi dvajsetletnici s hvaležnim, veselja polnim srcem Vam bi klicati mogel: Slava Vam!“

Gosp. dr. Bleiweis, kteremu se je na obličji vidilo, kar je vrelo v prsih njegovih, poprime zdaj besedo in se zahvaljuje tako-le:

„V srce ginjen prejmljem iz Vaših rok blagi gospod doktor, prekrasno darilo, katero mi darujete v imenu domoljubnih prijatelov in prijateljic. Kakošni občutki strešajo v tem slovesnem trenutji moje srce, ne morem povedati s preubogo besedo. Občutki so neskončnega veselja, občutki so presrčne hvaležnosti, pa občutki tudi neke sramežljivosti. Rekel sem: občutki veselja, — in kako bi mi srce ne igralo od veselja, ko vidim, da se mi izkazuje tolika čast preslavnega društva, na katero se ponosno ozira domovina, — občutki hvaležnosti, rekel sem dalje, in kako bi se mi srce ne topilo v tem občutku, ko vidim, da se me tako prijazno spominjate; — občutki neke in res velike sramežljivosti — rekel sem — in kako bi se ne čutil vsega potrtega, ko vidim, da tako cenite moje majhne zasluge, da mi darujete spominek, ki bode meni in vsi moji rodovini vedno neprecenljiva svetinja, — ko vidim, da ste se danes le-sem potrudili samo zarad mene, in napravili tako častito svečanost, ki se bode odlikovala s krasnimi pesmami, krasnimi govori. Slavni zbor! ko vse to vidim, pa vem, da je vse meni namenjeno, pač lahko veste, kako mi mora biti pri srcu. Ne zamerite tedaj, ako mi v taki stiski izmanjkuje besede, ki bi Vam razodela, kaj zdaj čuti moje srce. Naj prejme tedaj častiti gospod, ki je početnik današnje svečanosti, pa častiti odsek, ki mu je pomagal, — naj prejmejo vsi, ki se me tako ljubeznjivo spominjajo, le ob kratkem zagotovilo, da ta dan, kakor vsi tisti dnevi, ko so me tako ljubeznjivo počastili naši bratje iz raznih slovenskih in južno-slovenskih okrajin, stoji s zlatimi črkami zapisan v praksi mojega življenja.“

Darujete mi danes dragocen spominek za dvajsetletno delavnost pri „Novicah“. — Dvajset let — res veliko let; res tudi, da sem velik del svojega življenja v tem času žrtvoval temu poklicu dan na dan; al brez pomoči toliko domoljubnih prijatelov po vsem Slovenskem kaj neki bi samec bil opravil? Zato, ako bi se dalo iz zlatega peresa, ki mi ga danes darujete, peresce za perescom izpuliti, podaril bi jih vsem pripomočnikom, ki še živé — tistim pa, ki počivajo že v črni zemlji, položil bi peresce vsacemu na grob, ter rekel: „*Ná svoj delež! Domovina se te hvaležno spominja. 5. dan julija 1863. leta.*“

Ker se slavi danes „Novicam“ dvajsetletnica, mislim, da vam utegne, slavna gospôda! biti všeč, ako vam iz njihove zgodovine podám nekatere črtice. — Ko so zamrle Vodnikove „Novice“ že leta 1800, po štiriletnem življenji, ker ni bilo ne pisateljev, ne čitateljev, potem ni slovenski narod imel nobenega slovenskega časnika

več — smrtna tihota je kraljevala po mili domovini, dokler niso naše „Novice“ zopet iz groba vstale, in 5. julija mesca 1843. leta zagledale belega dné. Njih rojstvo je bilo silo težavno — rojevale so se nad 3 leta. To je bilo pod Sedlnickim. Gospod Blaznik jim je hotel mati biti 1841. leta; al ni mu šlo po sreči. Izskušal je več potov, klical je težkemu porodu na pomoč več babic: obrtno družbo, kmetijsko družbo — nazadnje je ta morala še na pomoč poklicati presvitlega nadvojvoda Ivana. Prišla je potem iz Dunaja dovolitev 10. februarja 1843. leta, in sicer tako, da g. Blaznik bodi založnik „Novicam“, al kmetijska družba da mora imenovati odgovornega vrednika, podati c. k. viši policiji na Dunaji na drobno izdelan program, in po programu dva lista „Novic“; za cenzorja je bil izvoljen rajni Ivan Vesel, takrat svetovavec c. kr. kranjske deželne vlade. — Ko so šle „Novice“ k porodu, tadaj sem jaz bil še na Dunaji. Naprosila je bila družba gosp. dr. Orla, odbornika kmetijske družbe, naj bi delal začetne priprave. Od nekdanj domoljubni mož se je rad udal temu poslu, in nabral je bil mnogo gradiva za prvi začetek. V tem času pridem jaz iz Dunaja v Ljubljano za profesorja. Kmetijska družba me izvoli za tajnika, in ker v tajnikov opravek spada po pravilih vredovanje vsega, kar družba v tisku dá na svetlo, izročila mi je vredništvo lista „Novic“, gosp. Malavašiča pa je za plačilo najela za tranzlatorja, ker tačas, gospôda moja! bilo je še celó malo slovenskih pisateljev: največ je bilo vsega treba še le iskati in predstavljati iz drugih jezikov. Ni tedaj čuda bilo, da z velikim veseljem, pa tudi z enólikim strahom sem prevzel vredništvo. Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik. Družba je bila dala natisniti 500 iztiskov. Prvi list je bil prišel na svetlo 5. julija 1843. leta; tedaj prav danes je 20 let. Stopil je bil pohleven na dan; al kmalo je bil našel obilo prijatelov, tako, da se je bilo že družega četrtletja natisnilo 800 iztiskov. Pozdravili so bili naš prvi list naši bratje na Štajarskem s posebnim dopisom, kterega nam je pisal slavni gosp. Anton Krempel iz Radgone. To je bil prvi sestavek z novim pravopisom. „Novice“ so takrat pisale, kakor se je pisalo še skoraj vse, z bohoričico. Nagovarjali so me sicer nekteri, za slovenščino zeló uneti gospodje bogoslovci, naj brž iz početka vse „Novice“ začnem pisati v novem pravopisu. Dobro sicer sem vidil predstvo novega pravopisa; al nisem si upal; še mi je po ušesih bučala silna abecedna vojska leta 1833; bal sem se nove vojske, in ž njo pogube mladega časnika. Kaj je bilo tedaj storiti? Nič družega si nisem mislil, kakor: „in medio virtus“, to je po naše: „v sredi, v zlati skledi.“ Kdor mi je poslal kak sestavek v novem pravopisu, sprejel sem ga tako, — kdor v starem, natisniti sem ga dal tako. In rastlo je število novega pravopisa od mesca do mesca bolj, tako, da leta 1844 je bilo že veliko spisov v novem pravopisu, leta 1845 pa že toliko, da sem leta 1846 že mogel popolnoma slovó dati bohoričici, in čisto vse tiskati v novem pravopisu. Tako sem vpeljal novi slovenski pravopis brez vsega prepira, brez vse vojske. Pisano so gledali sicer to početje nekteri protivniki, in prvokrat sem bil tačas razglašen za „panslavista“; pa ni čuda, kajti ta pisava — kdo bi mislil — je celó še dandanašnji nekterim visokim gospodom trn v peti! Tudi našega velikega slavista Kopitarja sem imel v tem za nasprotnika. Pisal je družbi, ki mu je pošiljala „Novice“ in prosila ga pomoči, 10. oktobra leta 1843, sicer celó prijazno pisemce, v kterem pa vredništvo svari, naj se ne udá „gajičici“. Ker to pismo še nikoli ni bilo razglašeno, naj ga vam naznamim danes, ker vse, kar je Kopitarjevo, gotovo je zanimljivo.

Tako-le se glasi v slovenskem prevodu: „Visoko častita družba! Senectus ipsa est morbus.*) To in pa čedalje krajši dan, od kterega mi ostajajo sami nerabni odrezki, da ž njimi po svojem gospodarim, če tudi molčim o družem neogibnem nadlegovanji, naj me izgovarja, da moram tako pozno izrekati predolžno zahvalo za častito pismo vaše družbe in za priloženo darilo zanimljivega dela (Bukev za kmeta) gospoda dr. Bleiweisa. Iz srca srečo voščim družbi zarad uspeha njenega časopisa, ki je presešel celó njeno upanje. Zato se pa vredništvo še veselejše z največim pridom lahko peča s počtjem, kterega se je tako nadepolno lotilo; kadar se privadijo bravci, potlej jim bode ta časnik tako potreben, da ne bodo mogli prebivati brez njega. Kar se mene tiče, za zdaj pač ne morem dajati sestavkov; al vendar sem si prihranil to, da morda poznejše tudi prinesem svojo domovinsko drobtinico. Toda nepotrebno bi bilo dajati meni poseben list, ker lahko berem tistega, ki se mora pošiljati dvorni knjižnici. Iz 6. in 10. lista vidim, da Gajevci, ktere je same prevaril (!) njihov apostel, hoté tudi še druge prevariti (!!), kakor da bi na pr. tudi Poljaci itd. pisali tako, kakor on. Vsega tega ni troha resnice. Metelkova naredba je enostavnejša, toda nima starinske lepote drugih latinskih črk, v čemur je celó Dainko nekaj boljši. Gajeva novota ima dve načeli: 1) česki letajoči \times ck nad vrstico, 2) pa vendar **lj, nj, dj**; Sakiński celó **tj** za **é**, toraj ni čisto novočeška, pa tudi ne čisto novič sestavljena. V nekterih namerah se nestopljeno glasé: **lj, nj, dj, tj**, kakor v našem: bratje, ljudje itd. — Dokler toraj ne bode polnega latinsko-slovanskega abeceda, dotlej je boljše, da ostanemo pri stari sestavi, ki ni pomanjkljivejša od nove Gajeve. Tako delajo tudi Poljaki; Čehi so pa sami v novem vretji. Al dovelj tega... Družba bode na dobro kmečko pratiko mislila, če ne letos, pa vsaj potlej; Nemci in tudi celó Francozi imajo v tej reči izvrstne izgledé. Poprejšnje pismo sem od družbe prejel — v Rimu, od koder sem toraj le po družih mogel izkušati ustreči njenim naročilom. Prosim visokočastito družbo, da mi dovoli moje neizmerno spoštovanje in udanost.“

Na Dunaji 10. oktobra 1843.

Knjižni váruh Kopitar.

Ker je visokoučeni Kopitar v glasoviti abecedni vojski se zeló strasten kazal, nisem mu verjel, kar je pisal zoper gajčico, vendar pa je to pismo nekoliko brzdalo prehitro postopanje v novi pisavi, tako, da še le čez dve leti in pol sem slovó dal bohoričici popolnoma. — Tako je preteklo leto 1843, — prvo leto „Novic.“ Bilo je zanimivo tudi o tem, da smo storili prvo stopnjo v literarno vzajemnost slovansko.

Leto 1844 bilo je važno za „Novice“ naše in še posebno za pesništvo naše. Njih Veličanstvo cesar Ferdinand so bili vzrok temu. Oktobra mesca prišel je presvetli cesar iz Gradca potovaje v Trst tudi v Ljubljano. Koseski napravi pesem, v kateri Slovenija presrčno pozdravlja ljubljenelega cara. Oj, to je bila veličastna pesem! V nji pa je pesnik naš tudi prvokrat izustil ime „Slovenija“, pa čeravno smo bili pod cenzuro, ni se spodtikovala nad imenom tem, ktero je še dandanašnji spodtikljej marsikom. Klasična pesem izbudila je pozornost vseh bravev; navdušila je zlasti mladost našo tako, da odsihmal in ko je sledilo še več Koseskovih pesem, se je res začela nova dôba poezii slovenski. V šolsko mladež je segla kakor plamen, da je začela zdaj še le prekrasne Prešernove in druge pesmi v „Čbelici“ marljivo prebirati, sama pesmice zlagati in množiti slovenski parnas.

*) Že sama starost je bolezen.

Leto 1845 zopet je bilo — pa o drugi národni zadevi — imenitno nam leto. Glasila se je slovenska beseda že prav krepko po „Novicah“, ktere so, razun poljedelstva, obrtnijstva in družih znanstvenih reči, začele že tudi obdelovati národno polje v krajepisnih in narodopisnih sestavkih, — al v javnem življenji molčala je še slovenska beseda. Kar mi 27. juni ponudi lepo priliko, da se je prvokrat v velikem zboru začul slovenski govor. Meščani so bili na strelišču svojemu visokocenjenemu županu Hradeckemu na čast napravili petindvajsetoletnico njegovega županovanja; poklonili so mu krasno srebrno čašo. Ko zaslišim, da tudi z nemškim govorom bojo slavili ta dan, mislim si: zakaj pa ne tudi s slovenskim, ker ravno domoljubni Hradecki se je med odborniki kmetijske družbe najkrepkejše poganjal, da bi se ustanovile „Novice“. Nagovorim tedaj svojega prijatla dr. Prešerna, da zloži slovensko pesem za to svečanost; kmali je mojster v poezii dovršil lepo pesem, ki jo hranujejo „Novice“; — nagovorim gosp. Lovro Tomana, takrat še dijaka v 6. gimnazijalnem razredu, naj bi jo govoril na strelišču; brž je bil za domovino vés goreči mladeneč pripravljen stopiti na javni oder — in tako se je 27. junija 1845. leta prvič v slovesnem javnem zbirališču slišala slovenska beseda s tako glasno pohvalo, da se je radosti zibala dvorana. Z glavo so majali samotisti, ki so vidili v tem slovansko „demonstracijo!“

Leta 1846, ko sem vidil, da „Novice“ čedalje bolj segajo v narod, in ž njimi se oživlja ljubezen do naroda in jezika, smo storili korak dalje; pripeljal sem slovenske pesmi na oder gledišča ljubljanskega s pomočjo starišega gosp. Mašeka. Oj, to je bil 14. svečana plosk in ropot, da se je gledišče treslo, ko so se pele štiri pesmi: „Zadovoljni Kranjec“, „Dolenska“, „Moj spomin“ pa „Železna cesta.“ Gospodje pa, ki nikakor niso mogli verjeti, da je to bilo čisto naravno nedolžno veselje po dolzem molku domače pesmi, podtikali so mi, da sem podkupil ljudi na galerii. „Panslavizem“ — to se vé, da je bil zdaj po njih mislih še bolj gotov. To leto bilo je tudi, ko je rajni domoljubni profesor Martinak, kterega kakor tudi nepozabljivega rajnega prof. Kersnika so dijaki kot svojega očeta spoštovali, prosil kmetijsko družbo, naj, ker dijaki tako radi beró „Novice“, 4 razredom više gimnazije podeli po troje iztisov brez plačila. Družba rada to stori, kar je prosil profesor že takrat, česar zdaj marsikteri profesor ne bi storil po nobeni ceni.

In tako so napredovale „Novice“ s svojimi izvrstnimi dokladami Vertovcevimimi od leta do leta, da prišlo je 48. leto, ž njim pa znani viharni časi. Zmerne, kakor so vsikdar postopale, bile so tudi ta čas; branile so svoje svetinje domače, podučevale narod naš, naj se véde v vsem na poti postavni; za Frankobrod sicer niso hotle nič vediti, al toliko bolj so povzdigovale z astavo avstrijansko, in z dobro vestjo lahko rečemo, da Slovenci smo vseskozi verni ostali svojemu cesarju, ko je krog in krog vihrala črna vojska. Zasluge „Novic“ kakor „Slovenije“, „Danice“ in vseh slovenskih časnikov bile so za Avstrijo tako očitne, da jih je tri leta pozneje v „zlate bukve“ zapisal sam vladni „ljubljski časnik“. Vodilo jim je vedno bilo beseda sv. Pavla (Tim. 5. 8): „Ako pa kdo ne skrbi za svoje, domače, ta se je odrekel veri, in je huji od nevernika.“

Naj sklenem s temi črticami zgodovino „Novic“, ker predalječ bi me peljalo, ako bi segal še dalje. Kažejo nam te male črtice, da „Novice“ so bile iz začetka res celó nježna, slaba sadčica; al izrastla je iz zdravega in rodovitnega semena; zato pa so ji bile tudi vejice kmali čvrste, popja polne. Strah izprva:

ali pač njene korenine po vseh stranéh najdejo prhke in rodovite zemlje, in ali ne zlezejo v suh pesek ali v trdo skalovje in tako ne usahnejo, — izkazal se je kmali prazen strah. Po vseh okrajnah Slovenije, pa tudi še po drugem slovanskem svetu našle so „Novice“ milo zavetje. Marsikako britko uro sicer so morale iztrpeti, — al dosti dosti veselih so tudi učinale, — najveselejša pa jim je ta — današnja!

Darovali ste mi danes dragoceni spominek — tintnik s peresom. Kaj nek pomenja to darilo? Mislim, da ž njim mi hočete reči: „še piši!“ — Res častno in mikalno je to vabilo, toda nevarno tudi posebno današnji, kakor skušnje učé, vendar da se vreden izkažem Vašega spoštovanja, vreden Vaše ljubezni, izpolnjeval bodem, česar želite, dokler bodem živel in mogel. Še bodem pisal, ako Bog dá, na korist domovini!

Gospod dr. Lovro Toman, ki ga je prijateljstvo srčno pripeljalo iz Dunaja v Ljubljano, dokler državni zbor praznuje, stopil je zdaj do spominka in z gorečo besedo navdušenega govornika razložil je domorodni množici pomembo spominka blizo tako-le:

„Dovoli, mili vodnik naš, da te v imenu vseh tvojih pričujočih in nepričujočih prijatelov nagovorim pa nekoliko besedic izustim o pomembi darila naroda našega do tebe. — Narod, ki spoštuje svoje možove, spoštuje samega sebe; narod ne daruje drugače, kakor za zasluge in ceni le vrednost pravo. Da ti narod, ki te je, ko se je Avstrija naša prerodila v ustavno državo, predlanskem v treh okrajnah volil za zastopnika svojega v deželnem zboru, daruje danes spominek, to je znamenje, da si ga zaslužil s svojimi tolikoletnimi rodoljubnimi deli. In glej! kak spominek in kake pomembe! Dobiš zlato peró. Zlato, ki se je topilo in čistilo v ognji, tako, kakor tvoje srce je skušeno v mnogih težavah. Pa ne zadosti to; na osti peresovi je vdelan demant, trd in trden, oster in stanoviten, da kar bodeš zapisal ž njim, prebode si pot v srca in ostane trdno zapisano za veke v bukvah izobraževanja narodovega. Glej! rudeče hranišče za tinto pomeni, da tvoja beseda goreča hrane v sebi krv tvojega srca, ki jo podajaš narodu, ki jo žrtvuješ domovini. — Prestal si že mnogo krivičnega natolcevanja in sovraštva. Če te vprihodnje še napadujejo sovražniki, ko oznanuješ pravico in resnico pred Bogom in modrim postavam veljavno, vteči in pribeži k matki Slovenii, ki sedi v sredi tintnika varhinja tvoja, — glej! v roci jedni drži sulico resnice, v drugi ščit pravice, in krog jo obdajajo znamenja naroda slovenskega, za ktere ga si že toliko, na vsakostran koristnega, potrebnega pisal: narod stoji za teboj! — Glej! to je pomen slavnega spomenika, ki stavi živemu tebi ga narod, ko drugi narodi, ki se štejejo za bolj izobražene in veljavne, se spominjajo zasluženih mož še le po smrti komaj. To pa je ravno velik in gotov dokaz, da si zaslužil s svojim delovanjem ta spominek, in da narod se jako zaveduje, da veselo napreduje v omiki telesni in duševni, in da bode gotovo dosegel sveti namen svoj. Raduj se tedaj tega spominka, kakor radujemo se ga vsi tvoji prijatli. Bog te živi! Slava tebi — in narodu slovenskemu!“

Ko gospod doktor Toman z veliko pohvalo končá svoj govor, poprime besedo še gospodar Janez Nabergoj, posestnik iz Proseka, in v tako lepi in gladki slovenščini govori, da se vse čudi milini njegovega jezika. „Prišli smo tudi mi v imenu primorskih Slovincov — pravi — da vas počastimo, gosp. doktor; al nimamo ne srebra ne zlata, pa saj bi vas tudi s tem plačati ne mogli za vaš 20letni trud in trpljenje; prinesemo vam le hvaležne srca. Bog naj vas živi še veliko let.“ Slavaklici so doneli vrlemu govorniku, kteremu se dr. Bleiweis še posebno zahvaluje, rekši, da,

kakor je v Celji in Mariboru to njegovemu srcu neznanu dobro delo, da kmetiški gospodarji se spominjajo vrednika „Novic“, tako je tudi to, da danes vidi vrle možake iz Kranjskega in Tržaškega tukaj, njemu nepopisljivo veselje; živa priča mu je to, da „Novice“ se ne trudijo brez vspeha.

Zdaj še le se je začela „beseda.“ Izvrstna govornica, gospodičina E. T., katero smo že večkrat v naši čitavnici občudovali, govorila je s tako srčno besedo navlašč za ta dan zloženo prelepo pesem g. Andreja Praprotnika, da so ji doneli slavaklici od vseh strani in da ji pri napitnicah po besedi gosp. Nabergoj odkritosrčno hvalo izrekuje. Potem je pod vodstvom neutrudljivega in zvedenega gosp. Belarja pel zbor domoljubnih naših gospodov pevcev miloglasno pa krepko doneče, z veliko pohvalo sprejete 3 pesmi, namreč Miroslav Vilharjev „Pozdrav“, Davorin Jenkovo „Pobratimijo“ in „Gdě je slavská domovina,“ besede Kukuljevičeve. Gospod Viktor Bučar je sam pel: „Kde vlast je ma? kde domov můj?“ Vreden je hvale, ki ga povzdiguje nad vse ljubljanske tenoriste. Tudi gosp. Valenta, ki je pel Mir. Vilharjevo „Darilo“ se je zopet skazal odličnega pevca. Slavaklici so sprejeli pevca, ko sta odpela. — Beseda je bila dokončana; pogledjmo zdaj na g. Sovanov vrt, ki je ves razsvetljen, ves poln lučic in zastav z domačimi barvami; pri vhodu pa vihra velika cesarska zastava in ž njo vred tudi bavarska. Družba se vsede za pogernjene mize; rakete švigajo skoz mirno noč. Napitnice neštevilne in žvenkljanje čas se vrsté s pesmijo za pesmijo, z glasbo in plesom. Pozno v noč se razide veselo društvo, ki je tako dostojno obhajalo dvajsetletnico oživljene domovine naše.

— V nedeljo popoldne je družba čitavnice naše peljala se po Ljubljani do slonovega grabna nad Izico, potem pa je peš šla do g. Matevžetovega posestva na mah, in tu se radovala celi popoldne, dokler je ni noč klicala zopet domú. To je jedro bilo nedeljske veselice, — al kako izvrstno je vse to bilo izpeljano! Popisati se ti ne dá, dragi bravec, ako sam nisi vidil. Zato pa tudi ni čuda, da že pri odhodu je bilo vse polno ljudi, ki so na št. Jakopškem mostu, v Krakovem, Trnovem itd. gledali okinčano brodovje (5 velikih in 3 manjših čolnov), v kterih je sedelo 224 ljudi, izmed kterih polovica gospéj in gospodičin, med njimi pa tudi ljubeznjiva nevesta gospod dr. Tomanova z rodovino svojo; pridružili so se tej vožnji tudi g. Matija Majar, župnik gorijanski, g. prof. Jarocki iz Kieva, g. Trajanski iz Kazena in nekteri gg. Hrvatje. Veličastno je bilo viditi, ko je prva ladija kot načelnica odrinila z veliko avstrijsko zastavo in napisom: „Slava cesarju! Slava cesarici! in je 50 gosp. pevcev v posebnem čolnu z mogočnimi glasi popevalo: „Naprej zastava slave“, vsi drugi čolni pa kinčani z zastavami narodnimi, mestnimi itd. so se, peljani od skušenih krakovskih in trnovskih brodnikov, vrstili za njimi. Na posestvu gosp. Matevžetovem, kjer je družba našla ravno tako prijazno kakor dobro postrežbo, se je vmes petja, godbe, plesa in domorodnih govorov še le, kakor Slovenec pravi, začela prav „židana volja.“ Škoda, da nam manjka prostora za obširen popis. Govorili so dr. Bleiweis, dr. Toman, gosp. Matija Majar, mlad domoljub, gosp. Matevže in gosp. Jože Debevc, ktera poslednja dva gospoda sta s svojima častitima gospéma res zahvalo zaslužila, ki se jim je očitno izrekla, kakor jo je zaslužil tudi g. Šventner, ki s še dvema drugima domoljubnima gospodoma je bil skrbni vodja današnje veselice. Res! slovesen je bil pogled, ko se je družba ob devetih zvečer v tamni noči na krasno razsvetljenim brodovji v mesto nazaj pripeljala, so rakete švigale v nebó, umetalni ogenj svetil krog in krog, možnarji pokali, pevci navdu-

šeno peli, na obeh bregovih Ljubljane pa neštivilna množica ljudi, ki je popotne na vodi v eno mer sprejemala s slava- in živioklici. Nebó samo je bilo milo temu potovanju, in brez najmanjše nezgode in v najlepšem redu se je zopet čitavnična družba radovala prav po domače brez demonstracije, čez in čez zadostna si sebi. Našim vrlim Krakovčanom in Trnovčanom pa gre še posebna hvala, da so s toliko radostjo čitavnici poveljali njeno vožnjo po Ljubljani. Opazovavec od deleč pa sem se danes zopet — prav natihoma v srcu — veselil in si mislil: Ljubljana! saj si vender stara bela Ljubljana, kakor te je Linhart popisal in Vodnik. Bog te tako ohrani!

— Da ljubezen do maternega jezika globoko sega tudi v srca naših gospodičin, bila nam je pretekla nedelja vesela priča. Gospodičine Melanija Hohnova, Ema Tomanova in Marija Prelihova — vse tri dobro nam znane govornice slovenske iz „besed“ čitavničnih, dale so se pismeno in ustmeno izpraševati iz slovnice slovenske. Bila je preskušnja v pričo g. ravnatelja naše realke; izpraševal je g. prof. Lesar; poslušali so stariši in več drugih gospodov. Preskušnja ni bila šala ali le zato, da bi za kako silo uhapnile „zeugniss“, ampak bila je taka, da slavni g. Matija Majar, ki je bil tudi pričujoč, je celó rekel, da bila je preostra. In vender so odgovarjale vse tri gospodičine tako umno in ročno, da so poslušavci le pogledovali se. Lepo je, da se učiš več jezikov; lepo je, da omikane naše gospe in gospodičine znajo tudi laški in francozki; al sramota ti je, naj si možk ali ženska, ki ne znaš slovnično svojega lepega maternega jezika, ki je saj toliko vreden kakor vsak drug jezik, če ne več. Ker se nadjamo, da trojica omenjenih vrlih gospodičin bode lep izgled družim, bomo o tej preskušnji, ki je bila prva kar Ljubljana stoji, drugi pot kaj več omenili.

— V trnovski cerkvi je v nedeljo bilo slovesno obhajilo na čast sv. Mohorju in Fortunatu. Snidla se je obila množica pobožnega ljudstva.

— Zgodovinsko društvo je dobilo novega vodja; g. baron Codelli se je odpovedal tej časti, in izvoljen je bil namesti njega g. dr. H. Costa, za protektorja pa poprejšni vodja.

— Nova cestna postava, kakor jo je izdelal deželni zbor kranjski, ni potrjena, ker v dveh stavkih ni v soglasji z vladnim predlogom. S cestami ostanemo tedaj še pri starem do prihodnjega deželnega zbora, kjer pride ta postava vnovič v posvèt.

— C. kr. deželna general-komanda ne pride v Ljubljano.

— Tudi gosp. dr. Tomanaja Radoslavska občina na Štajarskem izvolila za častnega srenjčana.

— V današnjem zagrebškem dopisu omenjene svetinje, s podobama sv. Cirila in Metoda pravlično napravljene, — kakor tudi krasna knjiga „Tisučnica sv. Cirila in Metoda“, se dobivajo pri služniku čitavnice ljubljanske: svetinje po 15 nov. kr., knjiga pa mehko vezana po različnosti papirja po 1 gld. 20 kr. ali po 1 gld. 60 kr.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Državni zbor na Dunaji se je zopet začel 14. dne t. m. Med prazniki zborovimi je izvoljeni odbor izdelal načrt, kako bi se dale po krajši poti dodelati obširne postave, ki v občnem zboru za posvèt in sklep veliko časa potrebujejo. To je tedaj prva stvar, ki jo je zdaj zbor vzel v svoj prevdarek. — Pomenki o prihodnji veliki razstavi dunajski (leta 1866) so v ministerstvu zdaj prav živi, zlasti tudi o tem, kako bi

se dobili tisti 3 milijoni gold., kateri se utegnejo za to razstavo potrebovati, da bo razstava toliko bolj imenitna, ker brž drugo leto za njo bode razstava v Parizu. — Ker ravno o razstavi govorimo, naj povemo, da v hamburški je ravno zdaj na ogled postavljenih 524 kónj, 965 goved, 1766 ovác, 293 prešičev, 328 kokoš, 2941 kmetijskih orodij in mašin in da je 796 gospodarjev se udeležilo razstave s svojimi pridelki in izdelki. — V Banatu je v nekterih krajih letos res velika nadloga. Pismo od 8. dne t. m. pripoveduje, da to je že bil srečen gospodar, kdor je na oralu (johu) našel po 5 do 6 vagánov (mecenov) žita; žito je zavolj suše tako majhno na nekterih njivah ostalo, da ga niso mogli žeti, ampak ga le ruvati, in tu in tam celó le živino po pšenici zagnati, da jo je popasla in se ohranila pri življenji. — Grof A. Nostic, deželni glavár na Českem, se je odpovedal tej častni službi. — Gospodičina Pustovojtova je zopet v Pragi. — V Levovu so zaprli kneza Adama Sapieha, v Krakovem pa grofa Bentkovskega; oba sta na sumu, da sta pomagala poljskemu punku. — Ruska vlada še ni odgovorila pismom, ki so ji jih o poljskih homatijah poslale vlada angleška, francozka in avstrijska. Národna poljska vlada nikakor ni zadovoljna s tistimi 6 točkami, ki jih omenjene 3 vlade soglasno priporočajo ruski, ter pravi, da je Poljake trdna volja se vojskovati, dokler ne zmagojo ali poginejo. Taki nameni so po vsem navskriž s prizadevanji zedinjenih vlad, in že poslednje novice iz Pariza in Londona niso več tako vojskovite, kakor so bile še pred malo časom, ko so časniki trobili v vojskino rog. Kaj se bo tedaj iz tega, da Poljaci ne marajo za pomirenje diplomatično, izkuhalo iz vsega tega, Bog sam vé. V zadnjih 2 mescih je štela vojska poljska okoli 30.000, ruska pa do 150.000 mož; ker je poljska armada v raztresenih trumah na domači zemlji, overa to zmago rusko. — Zopet se govori, da se kraljica angleška misli odpovedati kraljevanju. — V Atenah so se vojaki dveh strank skavsali, pa je že zopet mir. — Francozka vojaška slava je zopet večja: zmagali so Meksiko.

Kursi na Dunaji

14. julija 1863.

v novem denarji.

Deržavni zajemi ali posojila. Druge obligacije z lotrijami.

5% obligacija od leta 1859		Kreditni lozi po g. 100 . g.	133.35
v novem dnar. po 100 g. g.	72.90	4 1/2% Teržaški lozi po 100 „	115.00
5% nar posojilo od l. 1854 „	81.90	5% Donavsko-parabrod-	
5% metalike	76.70	ski po g. 100	92.00
4 1/2% „	69.00	Knez Esterhazy. po g. 40 „	93.50
4% „	61.00	Knez Salmovi po g. 40 „	37.50
3% „	45.50	Knez Palfyovi po g. 40 „	37.25
2 1/2% „	38.25	Knez Claryovi po g. 40 „	34.50
1% „	—	Knez St. Genoisovi po g. 40 „	36.25
		Knez Windischgrätz. po g. 20 „	21.25
		Grof Waldsteinovi po g. 20 „	21.00
		Grof Keglevičevi po g. 10 „	14.75
		Budimski . . . po g. 40 „	34.00

Obligacije zemlišn. odkupa.

(po 100 gold.)

5% doljno - avstrijsanske g.	87.75
5% ogerske	76.00
5% horvaške in slovanske „	74.25
5% krajske, štajarske,	
koroške, istrijsanske „	86.00

Deržavni zajemi z lotrijami.

Zajem od leta 1860	100.45	Napoleonatori 20 (frankov) „	8.89
„ „ „ 1860 petink. „	100.90	Souvraindori	15.25
„ „ „ 1839	155.00	Ruski imperiali	9.10
„ „ „ 1839 petink. „	151.50	Pruski Fridrikdori	9.34
5% narodni od leta 1854 „	95.75	Angleški souvaindori „	11.15
Dohodkine obl. iz Komo „	17.00	Louisdori (nemški)	—
		Srebro (ažijo)	9.65

Loterijne srečke:

V Gradcu {	8. julija 1860:	78. 5. 54. 89. 21.
na Dunaji {		72. 70. 62. 85. 11.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji bo 18. julija 1863.